

TSIRKUSPRINTSESS - Völutsirkus ooperimajas

Esietendus 3. jaanuaril 2015

Imre Kálmáni operett

Lavastaja: Thomas Mittmann

Lava- ja kostüümikunstnik: Gilberto Giardini

Dirigent: Lauri Sirp

Muusika: Rahvusooper Estonia orkester

Valguskunstnik: Anton Kulagin

Koreograafia: Marina Kesler

Eesti Rahvusooper toob Kálmáni „**Tsirkusprintsessi**“ esmakordselt pärast 50 aastast pausi uuesti lavale.

Kohe **Tallinna** ooperiteatrisse sisenedes tervitab publikut tsirkuse völumaailm. Samal ajal kui külastajad oma mantleid ära panid ja seejärel fuajees klaasikest šampust rüüpasid, näitas nende pea kohal üks kirevas kostüümis köietantsijanna oma oskusi. Publik vaatas imestades, plaksutas ja naeris – tegelikult nagu publik teel tsirkusesse ikka.

„Otsustasime luua lava, kus on tsirkus kogu aeg kohal,“ selgitas lavastaja **Thomas Mittmann**. Lava- ja kostüümikunstnik **Gilberto Giardini** lisas: „*Minu ettekujutuses oli tsirkus tsirkuses. Elu on vahel nagu tsirkus – ja seetõttu tuli mul mõte kogus operett sellesse raami panna.*“

Ka pealtvaatajate päralt olevas ruumis mõjub tsirkuse atmosfäär edasi. Kui valgus kustub ja eelmängu esimesed akordid kõlavad, avaneb eesriie ja toob esile hiigelsuure kollaaži suureformaadiliste tsirkusepiltidega. See valgustatakse läbi ja paljastub meeleolukas lavapilt, mis on täidetud tsirkusetelgi, valgustite ja õhupallidega, kõik osana suuremast tsirkuseriigist. Kaasakiskuva tempoga täitub lava klounide, žonglööride, tantsijate, ühe tüsedama daami, tugeva kehaehitusega mehe ja arvukate teiste tsirkusekujudega. Publikul on peaaegu selline tunne, nagu tunneks tsirkuseareeni saepuru lõhna.

Ei juhtu just sageli, et ühe **1926.** aastal esmakordselt lavale toodud teosel istub esietenduse õhtul saalis helilooja tütar. **Yvonne Kálmán** on noorim **Imré**

Kálmáni kolmest lapsest ja ta saabus Eesti pealinna Tallinnasse, kus tuuakse „**Tsirkusprintsess**“ 3. jaanuaril **esimest korda pärast 50 aastat** uuesti lavale. „*Mul on nii hea meel, et „Tsirkusprintsessi“ siin esitatakse. Seda on nii harva esitatud, et mina kuulsin seda esimest korda CD-plaadilt,*“ jutustas ta.

1953. aastal surnud Ungari päritolu helilooja **Imre Kálmán** oli **Franz Lehari** paljuimetletud kaasaegne. Silmapaistva helilooja varasemad teosed „**Tšaardasivürstinna**“ (1915) ja „**Krahvinna Mariza**“ (1924) olid möödunud aastakümnetel regulaarselt laval. Ja mõne aja eest tõi **Komische Oper in Berlin** tema opereti „**Arizona Lady**“ taas lavale. „**Tsirkusprintsessi**“ tagasituleku üle rõõmustab **Yvonne Kálmán** eriti: „Kui ma seda muusikat esimest korda kuulsin, armusin sellesse kohe. See on täis harmooniat. Lihtsalt ilus.“

Eestlastel on „Tsirkusprintsessiga“ eriline suhe. See on peaaesjalikult seotud legendaarse Eesti baritonlaulja **Georg Otsaga**, keda sai 1958. aastal näha **Kálmáni** peategelasel põhinevas Vene filmis „**Mister X**“. Esietendusel Tallinnas sai Mister X-i rollis kuulda **René Soomi**, kes sai hakkama millegi võimsaga. Tema väljendusrikas laul oli väga liigutav. Ainult vähestes kohtades mõjus tema sooja baritoni kõla natuke rikutult, nagu forsseeriks ta kõla liigselt.

Tema kõrval näitas **Janne Ševtšenko printsess Fedora Palinska** rollis veenvat tulemust. Tema sopran sobis väga hästi partituuriga, ei lasknud tal aga sel õhtul oma kogu potentsiaali avada, võib-olla tuli see esietenduse ärevusest. **Hanna-Liina Vösa** kombineeris nalja ja sarmi ning lõi hääleliselt täiesti kindlalt veenva ja armastusväärse **Mabeli**, isegi kui ta hääle oleks sobinud pigem muusikali kui ooperisse.

Mittmanni lavastus toonitab teose koomilisi aspekte. Paljude tantsude ja teatud frivoolsusega õnnestub tal meelelahutuslik ja naljakas instseneering. Sealjuures on lavastusel siiski ka oma tundeküllased momendid, mis ilmnevad eriti väiksemate ansamblite ja duettide juures. Teksti interpreteerimisel eesti keeles toetas teda nimekas Eesti näitleja ja laulja **Helgi Sallo**.

Säravate värvide, lihtsate konstruktsioonide ja meeleoluka valguse abil viivad **Gilberto Giardini** fantaasiarikkad lavapildid esitajad ja publiku maagilisse tsirkusemaailma. Need moodustavad maalilise tagapõhja tema suurepärase, elavate ja naljakate kostüümide jaoks, mis on karakteritele täpselt sobivad. Keset etendust paneb elav venepärane tantsustseen traditsioonilisena näivates

värvikirevates kostüümides tantsijatelt **Marina Kesleri** koreograafia järgi põneva rõhu. Samuti toetab kogu etenduse jooksul vastavat meeleolu **Anton Kulagini** valguskujundus.

Dirigent **Lauri Sirp** juhtis Eesti ooperiorkestri hoogsalt läbi **Kálmáni** mõnikord keeruka muusika. Ta andis kiire tempo ette ja tehniliselt õnnestus muusika edasiandmine väga hästi. Kohati oli orkester küll liiga domineeriv, mis kujutas endast paljude lauljate jaoks väljakutset. Selle põhjus oli eelkõige natuke tähendusrikkas interpretatsioon ja vähem helitugevuses. **Kálmán** kirjutas selle muusika Viinis 20ndatel aastatel ja see toimib paremini, kui see peegeldab selle aja kergemeelset õhustikku.

Kui viimase vaatuse lõpus, kus neli peategelast koos esinevad ning valgus ära kustutatakse, jättis opereti *happy end* kõigisse rahulolu tunde. Veidi kõhklevalt lahkus publik tsirkuse võlumaailmast ja pöördus tagasi lumega kaetud Tallinna linnatänavatele.

Helilooja tütar **Yvonne Kálmán** oli etendusest väga sisse võetud: „*Õhtu oli imetlusväärne. Lihtsalt suurepärase oli näha etendust ja kuulda lauljate esitust. Ja publik plaksutas nii pikalt. Mul on tõesti väga hea meel,*“ sõnas ta. „*Teate, ma usun elusse pärast surma. Ma ei tea, mis kuju sellel täpselt on, aga minu isa vaatab mul alati üle õla. Ta on alati kohal, kui taktikepp tõuseb.*“

<http://www.ioco.de/2015/01/29/tallin-estnische-nationaloper-tallin-premiere-die-zirkusprinzessin-zirkuszauber-im-opernhaus-ioco-kritik-03-01-2015/>